

OBSERVATORIULU

Diariu politicu, national-economicu si literariu.

Observatoriulu ese de done ori in septemana, mercuria si saubat'a.

Pretulu

pentru Sibiu pe 1 anu intregu 7 fl., pe 6 luni 3 fl. 50 cr., dusu la casa cu 1 fl. mai multu pe anu; — trimisu cu post'a in lantulu monarcliei pe 1 anu intregu 8 fl., pe 6 luni 4 fl. — In strainatate pe 1 anu 10 fl. séu 22 franci, pe 6 luni 5 fl. séu 11 franci; — numeri singuratici se dau câte cu 10 cr.

Ori-ce inserate,
se platescu pe serie séu linia, cu ltere merunte garmondu, la prim'a publicare câte 7 cr., la adou'a si a trei'a câte 6 cr. v. a. si preste aceea 30 cr. de timbru la tesaurulu publicu.
Prenumeratiunile se potu face in modulu celu mai usioru prin assementatiunile postei statului, adresate de a dreptulu la Redactiunea Diariului Observatoriulu in Sibiu.

Nr. 6.

Sibiu, 20/1 Februaru 1879.

Anulu II.

Oficiarii in armat'a monarchiei austro-unguresci dupa nationalitate.

(Urmare si fine.)

Computandu la unu locu tóte speciile de arme, pedestrime, calarime, geniu etc., pre câtu se intregescu din tierile corónei ungueresci, affi in ele 41 oficiarii de statu maiuru magiari, 358 de alte natiuni, 146 capitani magiari, 1261 capitani nemagiari; 210 primi locotenenti magiari, 1441 de altii. Numerulu locotenentiloru, sau cum se numescu in alte armate, sublocotenenti, se schimba mai pe fiacare di, de aceea nici nu punemu temeiu mare pe cifr'a ce ni se arata, adeca de 688 magiari si 2544 de altii.

Aceleasi diarie magiare voiescu a sci, cà resumandu tóte cifrele, acum, in momentele de facia in regimentele de tóta arm'a, intregite din tierile corónei ungueresci, se afla in activitate oficiarii 1116 magiari si 5590 de alte nationalitati, in suma 6906 oficiarii, in care sunt si 72 cadeti magiari, 344 de altii.

Ar fi multu mai instructivu si folositoriu, candu s'aru publica asemenea cifre, inse autentice, si din partea armatei care se intregesce din tierile propriu austriace, mai alesu cà din acea parte ese maioritarea intregi armate, totu-odata si ceea ce se dice resortulu tehnicu alu ei, si parte considerabile din ce se numesce in terminu francescu elit'a trupelor.

Ceea ce amu doritu totudeauna, dorimu si astadi, mai este, cà se aflamu si numerulu oficiariloru de nationalitate romana. Unii credu, cà in armat'a intréga aru fi numai vreo 400 oficiarii romani, altii voru a sci, cà acelu numeru ar ajunge la 600 incependu dela rangurile inalte pàna la sublocotenentii de reserva. Una scimu si noi: cà in foile periodice romanesci câte s'au publicatu in Brasiovu de ani 41 incóce, junimea nóstra a fostu indemnata si incuragiata de nenumerate-ori, cà una parte din trens'a se inbraciosiedie statulu militariu, carier'a armelor, din mai multe ratiuni fórté grave, pe care nu ar stricá se le inprospetamu si aci pentru generatiunea junisióra. De altumentrea celu ce voiesce le póte afla in câteva cursuri ale „Transilvaniei“, mai alesu dela 1869 incóce. Pre câtu cunóscemu noi, acelea apelluri la spiritulu militariu si la curagiulu junimei nóstre nici-decum n'au re-

sunatu indesiertu, cà-ci in anii mai dincóce multime de juni romani esiti de prin scóle sau aflatori la studiu si-au alesu carier'a armelor. Noi nu amu voitu si nu voimu nici acum, cà junimea nóstra se'si faca in acésta privintia illusiuni, lustrulu esterioru alu soldatulu se nu'lu seduca, se'lu convinga inse ratiunile multu mai superiori de precelenti'a statulu militariu preste multe alte vocatiuni ale omului in lume, onórea nationale, esemplulu junimei altoru popóra, adeverulu recunoscutu chiaru de inamicii armatei imperiale, cà astadi, intre inpregiurarile actuali, daca romanii mai potu cauta si afla undeva dreptate in statulu acesta, pe aceea o afla la armat'a permanenta de linia.

Va intreba cineva, cà daca dintre magiari sierbescu asia de pucini in armata cá oficiarii, si daca pàna acuma dintre romani sunt si mai pucini, apoi cine implinesce locurile celoru 16, eventualu 20 de mii de oficiarii, de care supremulu belliduce, adeca augustulu monarchu, are lipsa la intrég'a sa armata. Ilu implinescu junii si barbati esiti din familii germane si slave. In ce proportiune, nu scimu, dara se póte sci. Unii inse computa camu asia: Din 16 mii de oficiarii ai intregi armate in timpu de pace, sunt circa 2000 magiari si romani, 8000 germani, 6000 slavi, unde inse maioritarea preponderanta cade pe cechi (boemi) si croati, la carii servitulu si spiritulu militariu au ajunsu a fi traditionale, cà de hereditate in mai multe mii de familii; se afla si dintre serbi unu frumosu numeru de oficiarii; éra dintre ruteni si slayaci mai pucini.

Magiarii si inpacarea cu boemii.

(Urmare si fine.)

„Lucrurile au trebuitu se se desvólte pàna la acestu gradu, pentru cà se se simtia necessitatea de a reintegrá in positiunea sa frésca, acea jumetate a monarchiei, care de si mai inaintata in cultura, se afla intr'o positiune subordinata. Si numai atunci isi adusera aminte, cà Boemi'a este unu aliatu pretiosu, pentru cà cu ajutorulu ei se castige tocmai elementulu germanu, positiunea ce i se cuvine fatia cu ginte magiara.

De si nu suntemu dispusi a face unu prognosticu inpacarei partidei fidele constitutiunei cu Boemi'a, care de abea a trecut preste cadrulu

unui schimbu de idei pe cale publicistica, totusi nu ne potemu retiené a nu accentuá modulu copilarescu prin care se încérca magiarii se intimidiedie partid'a fidela constitutiunei. N'a fostu decátu o fanfaronada, candu unu corifeu alu dietei ungueresci cu ocasiunea felicitariloru de anulu nou la presiedintele Ghycy a disu, cà in casulu candu s'ar perichitá, fia din ori ce parte, positiunea ce i se cuvine ginte magiare, atunci tóte partidele parlamentulu unguerescu se voru uni intr'o singura partida. Admittendu chiaru cà „tóte partidele s'aru uni intr'una singura“, apoi acésta unire inca nu insemnédia unirea tuturoru poporatiuniloru din Ungari'a pentru aperiarea ginte magiare. „Pester Lloyd“, care au simtitu nesuficienti'a espressiuniloru siefulu seu, le au completatu dicédu, cà in casulu acela s'aru stringe cu caldura intrég'a inteligentia a nationalitatiloru in giurulu magiariloru. Ei bine, niciodata unu neadeveru nu s'au esprimitu cu mai multa cutediantia cá tocmai acesta. Inteligenti'a nationalitatiloru din Ungari'a este asia de tare incatusiata, încátu i s'au taiatu cu totulu vocea pentru cà se se póta plange in audiulu lumei pentru nedreptatirile ce le au suferitu si pe care le mai suferé si acum. In Ungari'a de nordu cuventulu slovacu este indenticu cu „les-maiestate“, in Ungari'a de sudu serbismulu este proscrisu, romanii renuntia cu totulu la ori-ce participare la viati'a de statu, pentru-cà precum o a disu Babesiu intr'o declaratiune càtra alegatori romani: relatiunile actuali sunt de asia, ca natiunea romanésca in numeru de trei milióne nu este in stare se aléga nici trei deputati nationali pentru diet'a din Pest'a. In urm'a inchideriloru en masse ce se facura in Ungari'a de sudu inainte de acésta cu doui ani, dupa scandalosulu procesu de les-maiestate facutu lui Milletici, dupa esperientiele pe care le-au facutu nationalitatile, ca nici unu ne-magiariu nu este in Ungari'a siguru de onórea si libertatea sa — in urm'a tuturoru acestor'a se se mai póta afirmá, ca nationalitatile Ungariei ar fi aplecate a se stringe in giurulu magiariloru?!

Cei din Pest'a aru face bine se nu se amagésca. Relatiunile intre magiari si nationalitati dejá de multu, fórté de multu, nu mai sunt acelea cá pe tempurile dupa diplom'a din Octobre. In Vien'a n'au decátu numai se voiesca, pentru cà

Foisior'a „Observatoriului“.

Romeo si Julieta.

De Luigi da Porto.*)

Traducere de: Fr. Damé.

I.

In tempulu pe candu domnea la Verona Bartelemei de la Scala, doue familii din acestu orasiu devenira inamice, fia pentru ca apartieneau unor fractiuni contrarii, fia pentru ca aveau óre-care cuvinte de cërta intre densele. Erau familiile Capuletiloru si Montechiloru. Sórtea si natur'a le favorisase de o potriava pe amendoue; dara inamicitia loru costase viéti'a la mai multi copii ai loru. In fine, obosite séu temendu-se de amenintariile domnului, care vedea cu superare certele loru, incetasera de a se mai urmari. Fàra inpacare formalá, se apropiasera cu incetulu, astu-felu in catu ómenii din ambele némuri incepusera a se frecventá din nou.

Se intemplá cá, in tempulu carnevalulu, se se dea in cas'a lui Antonio, capulu Capuletiloru, omu bogatu si iubitoru de placheri, serbari de di si de nópte, la care alerga orasiulu intregu. Obicejulu amantiloru a fostu de a urmá totu-déuna pe iubitele loru in ori-ce locu, cu fapt'a si cu gandulu. La una din acele serbari veni dupa iubit'a sa celu mai teneru dintre Montechi. Era frumosu, bine facutu, placutu si plinu de curtenire; pentru a se ascunde mai bine, purtá unu costumu de nimfa. Déru, candu isi scóse masc'a, dupa obicejulu balului, tóte privirile se întórsera spre densulu. Toti se minunau de frumuseti'a lui care intrecea pe a tuturoru femeiloru; toti se mirau de presentia lui in acea casa, mai cu séma nóptea. Vederea lui nu produse

asupra nimenui atata efectu câtu asupra fiicei lui Antonio. Era singur'a sa fiica; era in adeveru de o frumusetia rara, incantátore si placuta. Cea d'antaiu privire a lui Romeo o sagetá pàne in fundulu ànimei, si cu atata vioiciune, in catu ea simti ca din acelu momentu, incetase de a mai fi stapana pe sine.

Romeo stá la o parte, singuru in midiulocu serbarii; raru luá parte la jocuri si la convorbirile vesele; ori-cine l'ar fi privitu, l'ar fi luat dreptu unu tineru, pe care amorulu ilu domnesce si 'lu sparia. Tinera féta fu si mai multu miscata. Na audiá pe toti inprejurulu ei spunendu ca unu cavaleru atatu de frumosu este facutu cá se placa?

Suna miédiulu noptii si serbarea era se se sfirsiesca. Se incepú joculu fachelorlu, ce se jucá atunci pentru inchiderea baluriloru. Jucatorii se asiediau in arcu; fia-care cavaleru potea se-isi schimbe dómn'a, fia-care dómn'a se-isi schimbe cavalerulu si se aléga unu altulu dupa placulu seu. Tóte femeiele observau pe Romeo. Intemplarea joculu ilu puse langa féta inamorata. Dincolo de densa, la drépt'a, era unu tineru nobilu, numitu Mercutio, care suferea de unu morbu particulariu, manile sale erau totu-deauna inghetiate. Candu Romeo luá man'a fetei, ea, póte din dorintia d'a audi vocea frumosulu ei cavaleru:

— Bine-cuventata fia, dise ea, venirea vóstra langa mine, Romeo.

— Bine-cuventata, relua Romeo, care observase staruinti'a privirii Julietei, bine-cuventata se fia venirea mea? . . .

— Dá, bine-cuventata, pentru-ca 'mi vei incaldi acésta mana, pe candu Mercutio 'mi va ingheti'a man'a stanga.

— Ah! urma Romeo, luandu pucina indrasnéla, déca man'a mea incaldiesce man'a d-tale, frumosii d-téle ochi 'mi inflacaréza ànim'a. . .

Juliet'a surise; apoi, cà si cum s'ar fi temutu de a fi audita, dise incetu:

— Iti juru, Romeo, ca nu este aici nici o singura

femeie care se 'mi para mai frumósa de catu d-ta, supt acésta haina.

— Asia cum suntu, respunse Romeo, care simtia o nespusa iubire nascendu-se in sinu'i, 'mi vei permite de a deveni servitoriu creditosu alu frumusetii d-tale.

Serbarea se sfirsi. Romeo se gandí la crudimea femeiei pe care o iubise pane atunci si se decise a nu iubi de catu pe fiic'a lui Antonio, de si era nascuta printre inamicii sei. Tinera copila din parte'i nu visá de catu pe Romeo. Dupa multe suspine, se convinse ca nu va fi fericitu de catu luandu'lu de sotiu.

Framentati de acelasu doru, fia-care purtandu sapatu in anim'a sa icóna si numele celuilaltu, cei doui amanti se intalniau la biserica séu se priviau de la ferestrele loru. A se vedea era singur'a loru placere. Romeo, mai ca séma, se inbetá de farmecele Julietei; in tóte noptile, cu pericolulu vietiei sale, venia, singuru inaintea casei lui Antonio. Cate odata, suindu-se pe balconu, in nescirea chiaru a fetei, remanea acolo, catandu se auda dulcele sunetu alu vocii sale.

Intr'o nópte, lun'a stralucia mai multu de catu totu-déuna; fia din intemplanie, fia pentru ca audise pe Romeo in celelalte seri, Julieta deschise feréstr'a si se facu ca ilu vede pentru antaia data.

— Ce faci acolo la or'a acesta? intreba copil'a.

— Ceea ce voiesce amorulu.

— Déru, déca te-ar vedea cine-va?

— Asiu muri. . . Voiu muri déca nu vrei se m'asculti. . . Ori unde asiu fi, me condamnu a muri! Fia celu pucinu langa aceia cu care asiu fi voitu se traiescu, déca ar fi voitu densa si D-dieu. . .

— Ah! relua Juliet'a, óre vointi'a mea ne va impededá de a trai impreuna? . . .

— Este cu potinti'a de a te dori mai multu de catu te dorescu? Dá, se voiesci se fi a mea si nici o potere nu ne va potea desparti.

Luara dispositiuni cá se convorbésca mai lesne in nóptea viitóre. Romeo reveni de multe ori supt balconu. Intr'o séra, cu tóte ca ningeá fórté tare, afla pe Julieta la postulu ei de asteptare.

(Va urmá.)

*) Scriitoriu italianu din secolulu alu XVI-lea.

celoru 10 milioane de ne-magiari se li se dea acea directiune pe care o dorescu.

Prin acestea nu voim se dicemu, ca ne-magiarii aru dori se se delatredie cu totulu intrég'a constitutiune unghuresca. Nu, aceea ce dorescu ei este: cá magiarii se se retraga in laintrulu cadreloru constitutiunei unghuresci. Si tocmai pentru ca o inpacare cu Boemi'a ar oferi possibilitatea cá magiarii se fia restrensi, atatu in relatiunile cu Croati'a, catu si din Ungari'a intre marginile loru firesci, pentru aceea si o inpacare cu Boemi'a ar fi salutata cu bucuria, din partea celoru 10 milioane de nemagiari din Ungari'a.

Nu ne facemu ilusiunea a considerá inpacarea cu Boemi'a cá si unu ce aprópe de indeplinire. Precum ni se pare acésta inpacare mai are inca de a percurge o buna distantia de drumu. Va trebui se se emancipede de óresicari prejuditii, va trebui se se dedea a nu se teme de amenintiarile magiariilor, va trebui a se luá o directiune mai corespundetóre intereseloru monarchiei in politic'a esterna si cu deosebire in marea cestiuene orientala, pana ce s'ar potea incheiá o inpacare multumitóre cu Boemi'a. Dara cá acésta inpacare, care totuodata implica o parte din destinele monarchiei, in fine totusi se va face, pentru acésta ne garantédia credinti'a in viitoriulu monarchiei. Acele cali pe care le au apucatu monarchi'a nóstra, ea nu le au umblatu niciodata. Elementulu germanu n'a jucatu in Austri'a nici-odata unu rolu subordinatu si celui slavu, care este elementulu celu mai numerosu nu i s'au contestatu nici-odata insemnatarea sa pentru destinele monarchiei. Ar trebui cá cineva se desperede de viitoriulu marelui imperiu dunarénu, déca ar admite, ca pentru viitoriulu acestui mare imperiu cu 36 milioane ar potea fi datatóre de mesura vointi'a si viitoriulu unei semintii de 4—5 milioane, precum este aceea a magiariilor. „Politik.“

Revista politica.

Sibiu, 30 Ian. st. n. 1879.

Dupa o desbatere lunga, care dura 9 zile, in fine camer'a deputatiloru parlamentulu austriacu incuviintia cu o majoritate de 54 voturi tractatulu dela Berlinu. Ori cine, aducendu'si aminte de situatiunea ce s'au creatu ambeloru parlamente dualistice, prin primirea mandatulu de ocupatiune si prin punerea lui in lucrare nu va potea fi suprinsu, aflandu despre acestu rezultat alu votarii, care era de prevediutu. Las' ca delegatiunile esmise din sinulu ambeloru parlamente, nu numai ca au incuviintiatu politic'a urmata in Oriente, dara votara si creditele ce li s'au cerutu, cum potea acuma camer'a deputatiloru din Vien'a si ori ce altu corpu reprezentativu se desaprobiede aceea ce au incuviintiatu odata delegatii ei?

Parlamenteloru, puse fatia in fatia cu fapte inplinite precum este aceea „Bosnia jam occupata“ nu le remane alta de facutu, decatu desaprobandu cele intemplete si declinandu raspunderea asupra acelora cari le au comis, se le ia la cunoscintia si se pórté tóte consecintiele ce au urmatu si care voru mai urm'a inca. Acésta vedemu ca se si facu din partea camerei deputatiloru din Vien'a. Mai remane cá dupa acésta tractatulu dela Berlinu se tréca si prin instanti'a cassei de susu, care aflandu-se in aceea si pozitiune cá si camer'a deputatiloru, nu va avea in catrau, decatu a o imitá.

Ori catu de inversiunata si iritata ar fi opozitiunea din diet'a unghuresca, nu incupe indoiala ca in urm'a urmeloru, va trebui se musce si ea din acru lu meru alu tractatulu dela Berlinu. Lumea se ascépta éra si la desbateri furtunose si la scene scandalose din partea opozitiunei unghuresci, care de siguru ca nu voru contribui nici la consolidarea sistemulu dualisticu, deja atatu de multu descreditatu si nici la restaurarea prestigiulu si alu demnitatii parlamentarismulu unghurescu compromis in modulu celu mai necrutiatoru, din partea chiaru acelora, cari ar fi chiepati se ilu redice si se ilu aperse.

Diu'a de 28 Ianuariu a fostu diu'a aniversarii a mortii marelui patriotu magiaru Franciscu Deak nascutu Pescariu, de nationalitate macedo-romanu. Singuru numai diariulu unghurescu, scrisu in limb'a germana „Pester Lloyd“ si-a adusu aminte de marele barbatu de statu alu Ungariei si iau serbatu memori'a intr'unu articolu de fondu plinu de accente elegice si dorerose, in care recunosce, ca oper'a lui Deak adeca dualismulu nu si-au inplinitu promisiunile si ca au ajunsu a fi unu obiectu de jucarie alu capritiosei sorti.

Asia este! dicemu si noi si amu disu, dara a

cui este vin'a? De siguru ca nu a acelora, carora li s'au luatu totu fara se li se dea nemic'a in schimbu, ci a acelora, cari castigandu totu si inca mai multu decatu s'au asteptatu ei insii, s'au purtatu cá fiulu resspitoriu din Evangelia. Ei nu numai cá n'au mai adaosu nemica pre langa aceea ce au avutu si ce le au ramasu dela parinti, dara au resspitu pre langa alu loru si averea altora, la care n'aveau nici unu dreptu din simpl'a cauza, ca n'au castigat'o ei si nici n'au muncitu pentru ea. Talantulu ce li s'au datu loru nici nu l'au ingropatu si nici nu l'au sciutu inmultu, ci l'au prapaditu, inpiedecandu si pe ceilalti confrati ai loru de a isi fructificá talantele ce li sau datu si loru de bunulu D-dieu.

In catu pentru memori'a lui Dèák, apoi o patiesce si elu cu natiunea sa asia, cum o patiescu si o suta altii la alte natiuni, carora posteritatea nu le mai inpletesce cununi de lauri. Ochii pe cari nu i mai vedi ii uiti lesne, dice unu proverbulu orientalu.

Pentru noi romanii a fostu diu'a de 12/24 Ianuariu o di de serbatóre si de pretiose amintiri. A fostu anulu crancenei batalii dela Smárdanu! Éta cum se esprima diariulu „Romanulu“, decanulu pressei de dincolo de Carpati, vorbindu despre acea di marétia:

„Acésta batalia, la care luara parte 6 bataliöne din regimentele 4 si 6 de linia si alu 9-lea de dorobanti, este una din episódele cele mai glorióse ale resbelulu romano-turcu.“

„Prin dibacia, curagiu si aventu trupele romane gonira pe Turci in diu'a de 12 Ianuariu, din satele Tatargicu, Novoselei, Rupca si Raianovce, unde erau intariti si apoi pasira la ataculu Smárdanului, intarire din cele mai insemnate ale cetatii vergine si destinata a o aperá despre uscatu.“

„Trei redute care aperau pozitiunile sateloru Smárdanu si Inova, au fostu luate cu asaltu de trupele nóstre, dice darea de séma oficiala a acestei lupte, si lupt'a a duratu dela 3 óre pana la 6 óre sér'a. Siantiurile reduteloru si campulu inpregiuru erau acoperite cu preste 300 cadavre inamice si au caditu in manile nóstre 6 tunuri de 9 cu munitiunile loru si unele chiaru incarcate, — atátu a fostu de impetuosu ataculu, — 250 prizonieri nizami, mai multe sute pusi Peabody, Martini si Snider. Restulu trupeloru inamiculu a fostu pusu pe góna in cea mai mare desordine, retragénduse in Vidin. Trupele au fostu conduse cu inteligentia si bravura de sieffi loru; nu se audiá cá semnalu alu trompeteloru, de cátu inaintarea si pasulu gimnasticu.“

„La acésta lupta a concursu si Calafatulu cu unu focu fórté viu; éra preste Dunare erau in actiune 78 tunuri.“

„Reamintindu acestu maretiu faptu de arme, pentru a ilu tienea necontentu viu in memori'a Romaniloru, depunemu pe mumentulu eroiloru cadituí espressionea recunoscintei si a admiratiunii natiunei.“

„Din mormintele loru au resaritu glori'a patriei si asigurarea viitoriulu ei.“

In momentele din urma sossi din Parisu surprindetóre scire telegrafica din care aflamu, ca Mac-Mahon printr'o scrisóre adresata cátra presiedintele camerei si-au datu demissiunea de presiedinte alu republicei. Ambele camere s'au intr'unutu la 4½ óre in congresu si au pasitu la alegerea noului presiedinte, care si fu alesu in persóna lui Grevy, fostulu presiedinte alu camerei deputatiloru. Din 670 voturi Grevy a primitu 563 si a fostu proclamatu intre entusiastice aclamatiuni de presiedinte alu republicei, alesu pe sieppte ani.

Tractatulu dela Berlinu in camer'a deputatiloru austriaca din Vien'a.

Desbaterile asupra acestui obiectu au duratu noue zile intregi. Intre numerósele cuventari ce s'au tienutu si de astadata, cuventarea deputatulu polonu din Galiti'a Otto Hausner a fostu cea mai interesanta. Discursulu acestui oratoru, care astadi este celu mai serbatoritu in parlamentulu din Vien'a, a fostu asteptata cu o mare incordare si nerabdare, atátu de amici cátu si de contrarii sei. Conformandu-ne restrensulu spaci de care dispunemu, ne credemu cu tóte acestea datori a pune subtu ochii cetitoriloru nostrii unu estrasu destulu de suficientu din acésta a dou'a cuventare a deputatulu polonu, care merita o deosebita consideratiune din tóte punctele de vedere.

Estrasulu pe care-lu lasamu se urmedie este tradusu de pe telegram'a originala din 24 l. c. a diariulu „Pester Lloyd“.

— Deputatulu Otto Hausner:

„Dupa ce guvernulu a contestatu dreptulu parlamentulu de a incuviintá tractatulu dela Berlinu, acuma nu ne este permisu a i inpuene gubernulu cu forti'a acésta incuviintiare, ce ar semená cu a i-o aruncá pe capu (ilaritate). Acésta ar insemná a isi dá de buna voia aparinti'a de servilismu. A respinge tractatulu dela Berlinu insemnédiá a redicá manusi'a pe care ne o au aruncatu guvernulu, a ilu incuviintá insemnédiá a alergá in urm'a aceluia, care ne au aruncatu manusi'a si a ilu conjurá se faca bine si se isi o reia. Respingerea este de lipsa si fatia de consultarile avute in consiliulu de maresiali si in comissiunea bosniaca, care deja in tempulu celu mai apropiatu voru reclamá insemnate abateri dela tractatulu dela Berlinu. Atunci camer'a deputatiloru se va aflá in aceea si pozitiune, in care s'au aflatu guvernulu francesu alu lui Louis Philippe in 1848, candu elu recunoscu confederatiunea elvetiana de putere belligeranta numai in acelu momentu, candu ea era sparta, resspita si nimicita.“

„N'ar fi primulu casu, cá mici rezultate militare reportate in afara, se fia urmate de mari mesuri reactionare in interiorulu statulu. In Prussi'a la anulu 1864 dupa victori'a asupra sirmanei si micei Danemarc'a, dupa o victoria de 30 contra unu, s'au inauguratu o campanie fara értiare in contra dietei subt parol'a: „Se luamu cu asaltu Düppelulu internu!“ Ei bine, eu nu sci cum se face, dara mie mi se pare, ca ne aflamu in presér'a asaltulu asupra „Seraievolu internu“. Fia, cá se ne aparamu celu pucinu asia precum o au facutu acei insurgenti aci atátu de multu defaimati! Fia, cá noi se nu iesimu cu cheile asiediate pe perini de catifea, inaintea acelora, cari cu desconsiderarea paragrafeloru si in numele salutei statulu voiescu a le negá pe calea interpretariloru.“

Polemisandu mai de parte cu ministrulu Unger oratoriulu citandu unu pasagiu din cuventarea aceluia continua:

„Austri'a nu se póte preface intr'o confederatiune inpotenta compusa din state midiolocii, ci ea trebuie se isi pastredie rangulu de putere mare, luptanduse in tóte directiunile. Tocmai la Austri'a se póte aplicá maccim'a de a fi séu ciocanu séu nacoval'a; Austri'a trebuie se fia subiectulu propriei sale actiuni, déca nu voiesce cá in scurtu tempu se ajunga subiectulu actiuniloru streine“. Din acésta elocentia consumatóre mai ca se potea audi bubuitulu tunurilor si se potea vedea redicandu-se colóne de fumu . . . Asia dara ciocanu séu nacovala, a mancá séu a fi mancatu (ilaritate,) acésta se fia parol'a erei nóstre de civilisatiune? Si déca acésta intieptiune fara consolare ar fi numai si adevérata! Dara din nefericire avemu o istoria si o memoria; acestea ne invétia, ca de 30 de ani incóce, aprópe fara esceptiune, dupa ce amu atacatu, dupa ce am fostu subiectu si dupa ce am cautatu triumfuri, de regula amu suferitu in modu intensivu. (Voci: prea bine!) Asia dupa ultimatu comitelui Buol adresatu Sardiniei urmá Solferino si dupa politic'a de hegemonia germana si dupa espeditiunea la Schleswig urmá Königgrätz“. (Voci: prea bine!)

„Si mai insemnatu este unu alu douilea pasagiu din cuventarea ministrulu-oratoru, in care se dice: „Nu statulu este facutu pentru constitutiune, ci constitutiunea pentru statu, constitutiunea trebuie interpretata asia cum o pretindu interesele si prosperitatea statulu.“ Partea prima a constructiunei este fara nici o scadere, dara cea din urma schiopa; tocmai pentru ca constitutiunea este facuta pentru statu, ea póte fi modificata numai de cátra factorii competenti (Voci: prea bine!) pentru ca si manile sunt facute pentru omu, éra nu omulu pentru mani, si manile sunt periculose pentru copilu, pentru celu nepreveditoriu, pentru celu alienatu, pentru sceleratulu viciosu si pentru celu ce se sinucide, si totusi nu este permisu a le legá, a le inlantii, a le mutilá séu a le amputá, decatu numai in casuri de suprema necesitate si numai din partea unoru judecatori séu medici competenti, si unu omu fara mani, unu omu cu mani legate este o fiintia netrebica si lipsita de aperare, precum ducu si state fara constitutiune séu, cu constitutiune falsu interpretata, pentru cetatiunulu statulu o viatia netrebica si lipsita de aperare.“ (Aplause prelungite.)

„Acea maccima, cá salutea statulu primédia inviolabilitatea constitutiunei, este unu locu comunu, o panacee fórté placuta, dá ea este carligulu prin care se potu sparge tóte incuetórele dela sanctuariulu constitutiunei, afe-se acelu carligu in manile tuturoru partideloru estreme, fia ale reactionariloru, ale lovitorei de statu séu ale insurectiunei. (Voci: prea bine!) Acésta constructiune bine considerata, in fondu este revolutionara. Candu am auditu acele cuvinte ale ministrulu-oratoru, imi pareau cunoscutu si am meditatú si am cautatu si in fine le aflaiu intr'o carte vechia despre revolutiunea francesca. Acele cuvinte au fostu exprimate dejá litera de litera: „La république n'est pas pour la constitution, mais la constitution est pour la république; lorsque le salut de la république l'exige, la constitution doit plier.“ Si cine au disu aceste cuvinte? Danton!“ (Aplause vii si ilaritate.)

Dupa ce oratorulu mai polemisedia in modu sarcasticu cu cátiva antevorbitori, trecéndu la tractatulu dela Berlinu continua:

„De o suta de ani incóce omenimea si-au luatu unu aventu grandiosu si numai relatiunile dreptulu internationalu ne oferu unu spectacolu intristatoriu si rusinatoriu. In sciintie si inventiuni amu facutu progrese admirabili, dara generatiunea care le au facutu este tractata asia, cá si pe tempulu proceseloru vrajitoriloru si alu incivisiunei si totu asia li se dictéa si tractate de resbelu si de pace. (Aprobari in steng'a). Organizatiunea interna a stateloru n'au tienutu pasu cu acelu mersu de titani alu societatii omenesci. Déca ar vrea cineva se numere acele state in care viati'a consti-

tionala este o realitate si s'au prefacutu in carne si sange, apoi i sunt de ajunsu degetele dela o mana. Si chiaru in momentul acesta, in Berlinu se prepara unu atentatu asupra demnitatii si independentiei reprezentantilor poporului, precum nu s'au mai facutu unu asemenea acestuia la nici o natiune civilisata. (Bravo! bravo!) Resbelulu, acesta teribila stare esceptionala, au remasu in permanentia si drepturile si faptele pe care le creadia sunt totu asia de absurde ca si inainte cu 100 ani. Militarismulu apasa ca si unu alpu monstruos asupra Europei. Din aceste neajunsuri apesatore s'au desvoltatu spectrul inspaumentatoriu alu socialismului; pentru-ca cine pote nega, ca in statele militare cele mai puternice, in Germani'a si in Russi'a, socialismulu isi redica in modulu celu mai amenintatoriu capulu, in tempu ce in Angli'a, care possede cea mai mica armata teritoriala, cu tota inegalitatea de clase ce domnesce, acolo se afla forte pucini socialisti. Legi esceptionale, proserieri, confiscatiuni, milióne chieluite pe constructiuni de ale statului nu ajuta nemicu in contra acestui reu, deca socialismulu diplomatiloru cu broderii de auru colo susu, da di de di esemplu si instructiuni pentru socialismulu celu cu bataturi pe mani alu lucratoriloru de josu.

Acu oratorulu face o paralela intre congresulu din Berlinu, Vien'a si Parisu, alu carei rezultatu ese in defavorulu celui primu.

„Tractatul din Berlinu au aflatu formul'a traditionala pentru preocupetirea poporaloru si au inventatu darea in arenda a poporaloru. (Prea bine!) Elu au sdruncinatu tote notiunile suveranitatii, dara n'au deslegatu nici cestiunea orientala, nici n'au asigurat pacea, nici celu pucinu pe luni inainte, ci din contra, ca si candu ar fi facut'o cu intentiune, elu a deschisu usi'a si port'a la tote celelalte stipulatiuni, conventiuni si tractate separate, asia ca astadi avemu inaintea nostra unu tractatu, din care Russi'a fara de a i se face vre-o contradicere, rupe unu petecu dupa altulu. Cestiunea orientala nu este nici decum de a se deslega in modu definitivu in Orientu, ci numai prin restabilirea independentiei ca statu, a Poloniei. La 1854 Metternich inca a fostu de acesta parere. Consiliulu seu a fostu atuncea luat in considerare, dara elu suferi naufragiu din cauza ca poterile apusene refusera garantarea provinciiloru italiene, pe care o cerea Austri'a. A se astepta asia ceva dela autorii tractatului dela Berlinu ar fi fostu unu ce pe dosu; dara totu asia de gresita ar fi si spriginirea unei politice de cucerire in sensulu Russiei, o politica, care in locu se exploateadie Plevna, o lasa se cadia si sacrifica Romani'a; o politica, care asemenea animalului pe plaiulu sterilu, pentru ca se vorbim cu Gothe, se invertesce intr'unu cercu in decursu de trei ani pentru castigarea Bosniei si care au pierdatu tote celelalte din vedere; o politica, care au intrebuintiatu tota art'a prefacetoriei pentru ca se ajunga la acesta tianta neinsemnata ce revoltadia bunulu simtiu; o politica, care au creatu o situatiune din care sunt numai doue esiri: si adeca: seu continuarea de a merge si de aci nainte mana in mana cu Russi'a pe calea nedreptatii, seu incetarea guvernului comitelui Andrassy. Cine s'ar mai indoui despre acesta, acela n'au cetitu voluminoasele pledoarii de operare ale comitelui Andrassy in delegatiuni, acelu asaltu furiosu in dreptu in contra legitimitatii adeveralu in istoria, acelu esposeu istoricu alu avenimenteloru din 1875 si 1878, care imi aduse aminte de acelu galofobu nemtiu, citatu de Börne, care au tiparitu si au respanditu unu dictionariu si o gramatica falsa a limbei franceze, pentru ca asia se impiedece invetiarea corecta a limbei franceze in Germani'a. (Ilaritate.) Totu asia s'ar potea tipari si respandi esposeulu comitelui Andrassy, pentru de a face cu totulu imposibila cunoascerea corecta a faptelor.“ (Ilaritate.)

Oratorulu supune apoi criticele unele articole singuraticale ale tractatului dela Berlinu si ajunge la conclusiunea, ca inediat'a rechiamare a trupelor nu se pote considera ca o consecinta a neincuviintari tractatului. Trupele se remana acolo, pana se va restabili o noua ordine de lucruri si pana ce se va incheia cu Turci'a o conventiune, dara o conventiune adeverala si leala, care se apere pe Turci'a de reinoite atacuri din partea Russiei.

In fine face urmatoarea propunere: „Considerandu ca de mai lungu tempu in fati'a parlamentului se afla unu ministeriu demisionatu; considerandu mai de parte, ca nu s'au incheiatu conventiunea cu Turci'a, prevediuta la Art. 25 alu tractatului dela Berlinu, care asia fiindu era obligatorie si prin urmare ocupatiunea partiloru de teritoriu turcescu, precum si urmarea chielueleuru facute, cu care s'au incarcatu din caus'a acesta imperiulu, nefiindu inca sustienute pe o basa de tractatu legalu si perfectu, camer'a deputatiloru nu se considera de indatorata a isi esprime deja cu acesta ocaziune incuviintarea constitutionala a tractatului dela Berlinu, si rezervandu'si votulu seu asupra proiectului completatu ce va fi a se presentá din partea unui ministeriu definitivu, trece la ordinea dilei.“ (Aplause vii, prelungite.)

Correspondentie particulare ale „Observatoriului“.

(Sebesiu in 15 Ianuaru 1879.) Romanii din acestu orasiu, fara indoiela ca prin vitalitatea si concordia loru au ajunsu de vr'o cati-va ani incoce a conduce destinele acestui orasiu.

Daca in acestu scurtu tempu ei au trasu jaru la ol'a loru seu nu, precum au facutu sasiu pana acuma de vr'o 600 ani incoce, acum'a nu voiescu se cercetezu, pentru-ca rezultatulu prea pucinu m'ar incanta.

Inse cu ocaziunea acesta voiescu a constatá din experientiele de pana acum'a, ca cu privire la romanii sebesieni inca se potrivece minunatu dicerea: ca dupa carulu care nu te astapta, inzadaru alergi; si a manca cu domni mari ciresie dintr'unu blidu, nu este bine.

Romanii sebesieni fiindu prin preponderant'a loru majoritate si ca alegatori si ca reprezentanti comunali

la carma, la potere, au socotitu a se alia totu cu cei dela potere, a lucra cu ei mana in mana, ca astufelu va fi bine.

Ei au facutu asia dicendu partid'a guvernului aici contra partidei' sasesci, carea este in opozitiune contra ori carui guvernulu din Pesta, contra a totu ce nu e sasescu. Si acesta opozitiune se manifesta aici josu, acasa cu tota inversiunarea.

La alegerea deputatulu pentru universitatea fundului regescu, romanii d'aici s'au grabitu in ruptulu capului, invingendu pre sasi cu aprópe 50 voturi, a face in universitate partid'a guvernului, fara care guvernulu acolo remanea facia de pangermanisti in deplina inpotentia, deca nu chiaru blamatu.

Asemenea s'a intemplatu si la organizatiunea noului comitatu alu Sibiiului. Romanii d'aici, despartindu-se de fratii loru din partile Sibiiului, au intratu cu fanfare si plini de desierte sperantie in adunarea comitatului, au facutu singuri partid'a guvernului si pentru ochii lui cei frumosi au trecut prin focu si apa si — hula.

La alegerea din urma de deputatu dietalu, romanii d'aici au miscatu ceriulu si pamentulu de au facutu partid'a magiara si prin acesta pre guvernulu din Pesta triumfatoriu contra partidei „Tagblatistiloru,“ cari erau in majoritate cu preste 60 voturi.

Si cu tote acestea ce au castigatu?

Romanii din Sebesiu au castigatu, intre altele, urmatoarele:

Ur'a neinpacata si nedumerita a sasiloru la totu momentulu, la totu pasulu, astfelu, incatu chiaru si propriile loru pecate betrane de pe tempulu satrapiei loru le adscriu si le arunca asupra romaniloru pentru a'i degrada si descredita in tote partile si coltiurile lumii.

Cu casuri speciale voiu servi alta-data, daca va fi de lipsa.

La universitate guvernulu e bine scutitu si ingraditu, inse facia de romani sasiu totusi potu face dupa placu.

Deputatulu storsu cu multa sudore si incordare, se afirma, ca ar fi trecut, chiaru la partid'a opozitionala guvernului magiaru din Pest'a.

E dreptu, ca acesta nu le este pe placulu activistiloru nostri, mai cu seama vedindu pre passivistii d'aici zimbundu si implinindu-se mereu mereuti profetiriile loru despre lumea nemulsumitoare.

Se aude inse, ca, deca acesta desertiune se va constata ca fapta in adeveru implinita, activistii voru dá votu de neincredere deputatului loru opozitionalu.

Comitatulu administrativu si celu centrale alu comitatului unde numai pote, molcomesce pe fratii sei sasi d'aici, isbindu in ale romaniloru d'aici, fara ca acesti'a se se bucare de vr'o spriginire seu apearare din partea preteniloru loru de cruce, de si in adeveru nu ei sunt caus'a possibilitatii acelor amicitii comitatense.

Si, in fine, trecendu primariulu romanu alu acestui orasiu in merit'a sa stare de pensiune, suna versiunea si se afirma, ca, guvernulu comitatului seu nu sciu cine are poterea, in locul primariulu pensionatu, in semnu de pia memoria si viua reconsciinta pentru multele si mandrele servicie, va dá romaniloru de primariu pe unu sasu, se prea intielege ca pe calea substitutiunii, de si mai sunt 5 ani pana la terminarea periodulu electoralu de functionari comunali.

Mai multu nu trebuie; acesta ar fi apoi pupas'a pe colacu.

Despre treb'a acestei substitutiuni se aude si se sciu inca mai multe lucruri minunate. Inse tote la tempulu loru.

Cu tote acestea romanii d'aici si asta-di tienu de partid'a guvernului din Pest'a si din Sibiu, ca orbulu de gardu.

Dumndieu se le ajute!

Inse avemu buna sperantia, ca daca voru merge totu asia cu omeni'a, apoi totusiu li se va deschide si loru ochii.

Acestea am voitu se le aducu la conosciinta publica spre orientarea omeniloru, cari n'au patitu, si nu sciu inca, ca nu este bine a manca cu domni mari ciresie dintr'unu blidu. — C. —

— Dev'a, 23 Ianuaru st. n. 1879. (Casin'a romana din Dev'a reinviata.) Inteligentia romana din Dev'a si giuru, inca in anulu d-lui 1868, convingendu-se de necesitatea imperativa a asociarii, infiintase aici in Dev'a o societate romana de lectura, carea inse, dupa o vietia de cati-va ani, incubandu-se si aici intre romani apathi'a si recele indiferentismu, asia dicendu pe tacute, din lips'a spriginului materialu si moralu, a incetatu si proprie si-a terminatu activitatea; fara inse ca societatea se se fi desfiintiatu formalu.

Dupa o experientia destulu de trista de vr'o 4—5 ani, constatandu-se din nou necesitatea de asociere, carea este devis'a datoratia de viatia a secolului presentu, la initiativ'a laudabila a dlui I. Papiu, in doue conferintie consecutive, tiente in casele numitului dnu protopresbiteru romanu, ea a reinviatu; — prin urmare casin'a romana din Dev'a, — fia dtsu spre onorea actualei inteligentie romane, de asta-di inainte era-si are vietia; si-mi pla a crede, ca acesta noua vietia a casinei nostre, basata pe zelulu si activitatea laudatei inteligentie, nu va mai inceta nici-odata, dar' nici-odata.

Cu deplina satisfactiune trebuie se constatatu totu odata, ca recel'a observata pana acum intre unii dintre fiii de unu sange de aici, asta-di se pote considera de reconciliata. Am vediatu dandu man'a si versandu lacrimi de bucuria, pe unele persoane, cari de ani de dile nu se vedea unii pe altii. Onore loru!

De membrii activi ai reinviatului societati romane de lectura din Dev'a, — afara de 2—3 dissidenti — s'a incrisu intr'ega inteligentia romana.

Inchiau acesta scurta informatiune cu sperantia, ca in aceste dile de grea cercicare pentru noi, indiferentismulu si apathi'a facia cu caus'a romanésca, in tote

anghiurile locuite de romani, si-voru afla catu mai curundu veciniculu si meritatululu loru mormentu. Numai asia natiunea romana si-va pote atinge scopulu doritu. — Asia se fia! *)

c. — i. — c. t. —

Bãrladu, 9 Ian. st. v. 1879.

— Domnule Baritiu! — Am remasu entusiastu de mult'a bucuria ce mi-a produsu stimabilulu Dvóstra diariu, candu am vediatu, ca pe langa neobositele mele ostenele, in mijloculu zadufulu dilei, ati venitu Dvóstra a'mi recori anim'a, ce cumplitu se tortureaza, in alergarea la inaltulu scopu, ce interesaza pe totu sufletulu romanescu. Iubitulu meu Domnu, imi lipsescu espreiile, spre a ve aduce pe deplinu viele multiamiri pentru osteneal'a ce v'ati datu si ve dati, prin talentele cele sublime cu care sunteti dotati de Providenti'a divina, invapaindu spiritele cele nedesvoltate si inviindu animele cele cadiate in ghiarale mortii, eara mie imi deschideti portile cele inchise de multi secolu, preparandu'mi terenulu pe nisce base ce sunt imposibile de a se misca. — Nu me indoescu Stimabile Domnu, ca' nici in viitoriu nu me veti da uitarii, si veti trambitia din tote poterile spre a resuna cu taria in urechile tuturoru Romaniloru in genere, fia ei in muntí, fia in pesteri, sau chiaru in crepturile pamentului.

Scumpulu meu Domnu Baritiu! Me falescu a ve anuntia, ca in calatori'a mea am fostu ajutatu de multe persoane demne de stima; dara ar fi unu sacrilegiu din cele mai mari, de asi trece sub tacere ceea ce vediu ca a prisositu in anim'a mea, de acia indemnatu viu prin acesta a ve declara solemne, ca in Orasiulu Bariadu, mai cu osebire Onorabilulu Domnu Stefanu Neagoe au fostu unulu din cei mai excelenti luptatori spre a'mi da concursulu celu mai pretiosu, pentru care si eu vedindu-me incantatu de o asemenea activitate, m'am silitu prin tote fortiele mele intelectuale a'i arata din parte'mi recunoscintia ce merita si totu-odata l'am rugatu se binevoiesca a mijloci din parte'i la Dvóstra, ca se me ajutati prin mijlocule de care veti fi dispunendu si cate cu unu articulu spre a recomanda silintiele ce vedeti ca imi dau, si se contribuitu cu destingere de alti patrioti romani la ajungerea acestui scopu eminentu.

Domnulu meu! Speru ca dupa ce voiu avea norocirea se visitiedu orasiile principale ale Romaniei si voiu primi concursulu din partea loru, voif veni si in Transilvani'a inadinsu spre a me intalni cu Dvóstra, la care speru ca voiu afla o insemnata colecta de carti ect. ect. . . se me consulte cu Dvóstra ce este necesariu in viitoru, in privint'a desvoltarii romaniloru din Macedoni'a; era daca din nenorocire nu ve voiu putea afla, prea multu va rogu se me informati ca la biroulu Dvóstra catra cine se me adresedi, spre a putea face totulu ca si cu Dvóstra.

Cu acestea ve rogu a primi distins'a stima si scumpatatea ce o pastrezu Personei Domniei vostre ca celui inpreuna lucratoriu la unu asia scopu nationalu.

Archimandritulu Chiriacu.

Not'a Redactiunii. Cuviosii'a sa parintele Archimandritu Chiriacu a venitu in Romani'a spre scopulu comunicatu si in acestu diariu alu nostru cu alta ocaziune, dela cenobiulu romanescu din muntele Athos (grec. Hagion Oros, ital. Monte santo, rom. Santulu munte, lungu de 5, latu de 1 1/2 miluri, pana la tiernii marei egeice seu albe.) Pe acelu teritoriu era de de multu vreo 5 cetati, care sub despotismulu bizantinu si apoi turcescu s'au prefacutu successive in monastiri. Astadi mai sunt acolo, afara de mai multu sechastrii si paracise, oreo 20 de monastiri sau cenobii de ale mai multoru natiuni, intre care si un'a mai modesta romanésca, despre care se vorbi mai deunadi cu multu zelu crestinescu si nationale in camer'a Romaniei. Scopulu principale alu parintelui archimandritu este, ca pe langa alte reforme necesarie se arunce temelii sigure la o biblioteca romanésca, din care se se pota instrui si lumina tineri din vecin'a Macedonia. In convenirea personale ce avuseramu cu par: Archimandritu de doue ori, cuv. sa ne invita si pe noi ca se'i stamu in ajutoriu. Atunci nu iam promisum nimic, dara planulu nostru era facutu din aceleasi dile. Noi adeca amu simtitu din capulu locului marea necesitate de a informa pe publicu inainte de tote, si pre catu ne sta in poteri, despre starea actuala a coloniiloru romanesci (macedoromane) din peninsula Balcaniloru, totuodata si despre importantia loru pentru natiunea romana. Lectur'a memorandului macedoromaniloru si una alta serie de articlii in aceeasi materia, indemná pe parintele archimandritu ca se ne adresedi acesta epistola plina de complimente calduróse, pe care inse noi le primim numai sub conditiune, daca vomu fi in stare se facemu neasemenatu mai multu pentru scopurile cuviosiei sale. In monastirile dela muntele

*) Nu ve mirati de micile rivalitati asemenea celoru ce s'au vediatu si pe la dvóstra. In tote comunele orasielor mici si la tote popórale, secaturi de acestea sunt la ordinea dilei; dara spiritele luminate se sciu inaltia mai pre susu de ori-ce absurditati ca cele din Abdera, si voru ride totudeauna de ele cá Democritos. La noi dissensiunile sociali de multe-ori sunt si artificiose, provocate cu maiestria satanica de catra intriganti straini. Se ne ferim si aparamu de veninulu loru. Aceia semena adesea sierpiloru cu clopotiei (Klapperschlange), cei mai veninosi, dara avendu audiulu sanatosu, ii simti de departe si te dai din calea loru, sau te prepari ca se 'i turtesci. Nici-odata elementulu nostru nationale nu a fostu atacatu si lovitu din atatea parti, din laintru si din afara, ca tocma in acesta epoca de crisa suprema, sociale si politica. Nici-odata pism'a si ur'a contra natiunei romane nu s'a manifestatu cu mai mare furia, decatu tocma acum. Toti ne urescu, toti ne voiescu perirea. Nu noi vomu fi acei satui de vechiulu blastemu, ca se mai facemu pe voi'a neamiciloru. Uniti-ve in cugetu, uniti-ve in simtiri; asociati membrii catu se pote mai multi. Not'a Red.

santu era odinora multe bibliotece frumose si colectiuni de manuscripte din cele mai interesante, nu numai greci, ci si in alte câteva limbi. Ori-catu s'ar fi parutu a fi scutite acelea tesauze in monastiri, ele totusi au fostu mai de multe ori depredate, devastate, pâna ce mai pe urma strabatendu si acolo barbaria si nescinti'a intunecosa, tocma si calugarii proprietarii lor, le desera uitarii. De candu professorulu Fallmerayer din Bavaria (1831 et 1840) deschise ochii europenilor asupra muntelui santu, literatii lor s'au aruncatu cá corbii mai alesu asupra manuscriptelor si — le-au furatu. Francesulu ar dice aci: „Totu cá pe la noi.“ Acuma vedeti care sunt scopurile parintelui Chiriacu. Preste 12 mii de carti romanesci au adunatu din Romania'a; e decisu a continua colectiunea si pe la noi.

Sciri diverse.

— („Crucea rosie“ si colectele facute pentru ostasii romani raniti.) Diariile „Romanulu“, „Timpulu“ si „Romani'a libera“ luandu notitia despre darea de séma publicata in brosiura de catra d-n'a Judita Macelariu cá colectanta, ii adresédia multi-mirile lor in terminii cei mai magulitori, precum si in genere tuturor cari au contribuitu cu devotamentu la usiorarea si vindecarea ranelor ostenilor romani.

In registrandu si din parte-ne cu viua placere aceste cuvinte de recunoscere ale colegilor si confratilor nostri din Bucuresci, ne simtimu indatorati a constata, ca pre langa frumosele sume colectate din partea prea stimabilei d-ne Macelariu, s'au mai facutu colecte inca si din alte parti ale tiei, care la tempulu seu, parte s'au publicatu prin diariile nostre, dara o mare parte din ele nu, fiindu tramise directe séu transito la „Crucea rosie“ din Bucuresci, de exemplu prin casele comerciale Fratii Stanescu, si Diamandi Manole din Brasiovu. Ar fi deci forte consultu si nu ne indoimu, ca la tempulu seu se va si face, cá comitetulu „Crucei rosie“ se publice o dare de séma detaliata a tuturor colectelor si ofrandelor ce au intratu si care inca nu au fostu publicate, pentru cá se se póta constata sumele ce au fostu tramise din aceste parti cá tributulu alu fratietatii si umanitatii.

— (Balu.) Casin'a romana din Beiusiu va arangea in diu'a de 15 Februaru a. c. st. n. unu balu in favorulu bibliotecei sale.

— (Cunoscutulu patriotu si publicistu austriacu Dr. Franciscu Schuselka) redactorulu diariului „Reform'a“, a fostu lovit de guta (apoplezia) pe partea stenga a corpului. Fiindu forte inaintatu in etate, medicii spitalului civile din Vien'a unde au fostu transportatu din locuint'a sa privata, au pucina sperantia de a potea reinsanetosiá pe acestu distinsu si onestu publicistu, care a fostu si unu mare filo-romanu. Ne aducemu aminte, cá pe la anulu 1870 séu 71 damele romane din Transilvania iau oferitu in semnu de recunoscintia patriotica unu frumosu suveniru, constatoriu dintr'unu necesariu pentru scrisu, lucratu cu multa arta.

— (Statistic'a iesuitorilor.) Precum scrie diariulu clericalu „Germania“, armat'a acésta infintiata de asceticulu calugaru spaniolu Ignatiu Loyola, numera astadi 10.033 combatanti, dintre cari 4660 sunt preoti de miru.

— (Carnevalulu in Bucuresci.) Cu incepe-re carnevalulu, dice „Pressa“, o multime de baluri si-au deschisu portile amatorilor de asemenea petreceri. Dintre acestea insa, prea pucine sunt, séu potemu dice de locu, unde si familiile onorabile se póta veni.

Comitetulu teatralu intielegendu acésta si voindu a implini dorintiele de asemenea natura, si-a propusu cá, incependu din 13 Ianuariu se dea in teatru nationalu siése baluri si anume in fia-ce sambeta la 13, 20, si 24 Ianuariu si la 3, 10 si 17 Februaru.

Orchest'a completa a operei italiene, sub dirigerea d-lui Ludovicu Wiest si music'a militara, voru esecutá ariele de dantiu cele mai noue si cele mai cu renume. Pretiulu intrarii 4 l. n. „Press'a.“

— (Unu betivu de spiritu.) Unu betivu, care dupa ce se inchina destulu lui Bachus intr'unulu din templele sale, trecendu pe din'aintea unui cismariu-cárpaci, care era ocupatu cu a pune talpa la o incaltiaminte, i se adresá dicendu'i:

— Me, dobitocule, tu esci cismariu-cárpaci, si facu prinsóre ca nu scii din ce se póte face o incaltiaminte trainica.

— Audi colo, dar' cum se nu sciu: din piele si din talpa buna.

— Ba dieu ca nu, talp'a se o faci din limbi de femei, ca nu se tocesce si insuraturile din piele de betivu, pentru ca nu sugu apa.

— (Morte poetica.) Era in strad'a Doroban-tiloru — scrie „l'Orient“ din Bucuresci — o tenera féta, care avea particular'a indatinare de a manca tota diu'a charthie de tigarete. Acésta mania avea se i fia fatala.

D-sior'a C . . . avea unu alesu alu animei. Nemieu de miratu, pentru-ca era frumosa. Amantulu avu mai dilele trecute curios'a idea de a i oferi cateva carticele cu charthia, pe ale caroru foitii scrisese cu cernela verde, — colorea sperantiei — cateva maccime alese, prin care isi versa foculu ce i ardea anim'a.

D-sior'a C . . . inbuca, se prea intielege, cu mare gustu acele apropouri galante. Dar vai! cernel'a cu care erau ele scrise era colorata cu ajutoriulu sulfatului de cupru si nesocotit'a féta a muritu inveninata.

„Rom. Libera.“

Cestiuni literare romanesci discutate in diarie de alte limbi.

(Urmare.)

Pe unii dintre fonetistii dela Iassi si Bucuresci i'au apucatu de cátiva ani incóce cumplit'a bóla a latinophobiei, precum suferu si unii etymologisti de latino-mania. Acestea sunt doue cali extreme, de care s'aru potea feri unii cá si altii si se caute calea cea de mi-diulocu, calea de aur. Cu etymologistii ne propuseramu se conversamu candu ne vomu mai ocupa odata de dictionariulu societatiei academice si candu vomu face recensiuena cartiei domnului Tim. Cipariu titulata Principia de limba si de scriptura 1847 et 1866, era alaturea cu acestea critic'a domnului Frolo. Aci mai avemu câteva cuvinte numai cátra uritorii limbei latine.

Care le sunt argumentele? Nu cumva ur'a religioasa? Atunci nu se póte pricepe, cum Romani'a isi alese la a. 1866 aprópe in unanimitate unu Domnu de ritulu latinu la tronu; dara si mai pucinu se pricepe, cum Senatul si Camer'a Romaniei dupa ocuparea Romei prin italieni in a. 1871, la propunerea motivata prin elocentele Michailu Cogalniceanu, decretara a trimite delegati la Rom'a spre a felicita pe „sor'a natiune“, cá au ajunsu a 'si concentrá potestatele statului seu éra si in sinulu „mamei nostre comune Rom'a.“*) Ci, ia, cam las' nene Georgie, nu mi-te face face mai prostu decâtu esci, ne va dice póte fratele Vasile dela Bucuresci si Iuonu dela Alb'a.

Ei, bine, fia cum dicu ei; dara apoi? Apoi éca asia, ur'a acelor fonetisti asup'r'a limbei latine vine mai virtosu de acolo, cá unii nu o cnoscu de locu, altii forte reu, si éra si toti dumnealoru nu voru se pricepa, cá daca ei tnu in adeveru la limb'a romanesc'a, daca sunt decisi in getu a o folosi, cultivá, inavuti, cá pe limb'a natiunei si a patriei, apoi in capu de si-aru stá, de imprumutari dela limb'a latina nu voru scapa nici ei nici fiii si nepotii lor, precum nu a potutu scapa nici-o limba européna, nici chiaru cele slavóne, ale caroru dictionarie furnica de multimele cuventelor latine si greci. Ar trebui se mai scia acei fonetisti, cari nu cnoscu nici chiaru regulele fonetice, pe care o póta in gura si prin somnu, cá fóra cele doue limbi clasice nu póte existe in Europ'a literatura, nu sciintia si arte, nu cultura si civilizatiune. Fóra ajutoriulu celu mai bogatu alu limbei latine, nici chiaru limbele neolatine, italian'a, francésc'a spaniol'a si nici cea anglosaxóna nu aru fi ajunsu nici-odata la perfectiunea in care le vedemu. Nu i'au inventiatu professorii de pre la universitatile nemtiesci si muscalesci nici macaru atáta? Nu dieu aceia, pentru-cá nici-unui philologu germanu sau slavu nu'i prea dá man'a se recunósca de pre cathedra, in present'a unor tengeri de rassa latina dicundu: „Noi suntemu barbari civilizati numai prin christianismu si prin neperitóriile producte a le geniulu eleno-latinu, inportate la noi între mari greutati, mai virtosu prin admirabil'a potere si farmecu alu limbei latine.

Dica realistii si materialistii europeni si mai virtosu germani ori-cáte voru vrea, cá ei nu mai au nici-o lipsa de limb'a latina, cá-ci si aceia se intorcu totu la ea cá pe furisii; dvóstra inse cari voi se figurati cá philologi, si totuodata cá bunii romani, nici-o di nu veti poté fi fóra limb'a latina. De aceea faceti forte reu cá desmentati pe tinerimea dela scóle, cá se nu mai invetie limb'a latina, decâtu cá de doru, din care cauza generatiunile june nici nu mai sciu latinesce. Ori cá mai voiescu acei philologi, cá junimea se invetie mai bine rusesce, nemtiesce, unguresce? Pecatu de „Collegiengelder“ platite la nisce professori cari facu specula de bani cu sciinti'a pe la mai multe universitati cercetate si de juni romani. Bine ar fi se'si cera banii inapoi, dicea odata fratele Vasile.

La acestea philologii nostri de moda, unde nu ti se morfaie strimbandu din nasu asup'r'a asia numitoru latinisti si replicandu-le, cá ei se simtu in stare de a inaltia maretiulu edificiu alu limbei rumínesci numai din materialu rumínesc, adunatu din gur'a rumínilor, fóra ajutoriulu limbei latine. Noi ii rogamu cu totu adinsulu cá se cerce, se mi-se apuce cátu mai curendu de dictionariu, se nu se mai tandalésca nici-o di; se nu mai suferu cá etymologistii si latinistii se'i apuce pe de inainte; le punemu inse una conditiune, cá se incete dela rol'a de prevaricanti, se nu aduca in limb'a loru cea rumínesc'a materialu de contrabanda totu numai din limb'a latina, inse sub firm'a, sub marc'a si bander'a limbei francesci, ci se'si adune la unu locu numai limbile „rumínesci“ materne din tóte provinciile si regiunile locuite de rumíni, se'si constrúesca numai din acelea edificiu loru, se compuna dictionariu pentru tóte necessitatile spiritului omenescu, éra de limb'a latina se nu se atinga pe nici-o cale, nici de a dreptulu nici pe furisii prin, vreo limba neolatina. Dn.

*) Totu asia de pucinu s'ar pricepe, cum s'a intemplatu, cá clerulu superioru din Romani'a se faca parastasu pentru regele Victoru Emanuilu.

dr. Cihacu (elvetianu dupa tata), cá fiiu adoptivu si bunu alu Moldovei, a publicatu unu vocabulariu bunicelu, in care se coprinde numai acelea cuvente romanesci de origine latina, care se afla in gur'a poporului nostru mai alesu tieranu (rurale, saténu), ce nu scie carte si cu atátu mai pucinu latinesce. Din acelu vocabulariu mai lipsescu vreo 2—300 de cuvente curatu latinesci stravechi, remase in limb'a poporului de mii de ani, dara necunoscute de dn. Cihacu. Se le adaugeti si pe acelea. Atáta si mai multu nimicu; de alte cuvente latinesci se nu ve atingeti cocóne Costache, Vasilache, Alecache, cá nu aveti nici-unu dreptu la ele, nici chiaru la derivatele lor. Prin urmare dv. poteti dice si scrie cátu veti voi, de es. cuventulu Capu, inca si Capatina, si Capitanu, cá pe acestea le are rumínulu, dara nu aveti dreptu se diceti capitala si capitalu, ci in loculu acestora se ve cautati alti termini, la poporu, si nu sciu, póte dóra veti afla in locu de capitala, glavatina, capitalu, glavatu, sau asia ceva, éra de nu, luati inprumutu dela vecinii rusnegi, muscali, bulgari, cá sunt totu pre aprópe. Nici generalu, colonelu, prefectu, ministru, nu mai aveti dreptu se diceti, ci voivod de pahod, polcovnic, ispravnic ori círmuitoriu, si dvornic, si asia se ve faceti limba „rumínesc'a“, pe care se o intieléga bine narodulu.

Nu este acumu antai'a data casulu din „Herm. Ztg.“, cá press'a germana imputa romaniloru latinirea limbei lor materne si recomanda carturariloru nostri se respecte limb'a poporului, dialectele lui si modulu pronuntiarei sale; acésta dascalitatura li s'a datu adesea inca mai alesu dela 1863 incóce. Noi acceptamu acésta invetiatura buna cu tóta placerea, éra pentru-cá romanii se se póta folosi si mai bine de ea, pe carturarii nostri cari cnoscu limb'a germana, ii rogamu se invetie dela germani, se'i intrebe, cum s'au folositu ai lor de limb'a poporului, cátu au luatu din dialecte si provincialismi, cum au respectatu formele gramaticali usitate la poporulu tieranu si cetatiénu, si cumu se pronuntia limb'a germana, spre a'si forma din ea pe cea nationale, literata, cultivata (Hochdeutsch).

Dintre romanii din monarchi'a nóstra sunt mii de persóne din ambele sexe, care cnoscu, vorbescu, chiaru si scriu bine in limb'a germana, altii si mai multi o cnoscu mai reu, mai toti inse sunt deprinsi numai cu limb'a cea cultivata, sau cumu se mai dice, cu limb'a scrisa, proprietate a intregii natiuni. Desfidemu pe toti acestia, cá se ne numésca o singura provincia sau regiune germana din tóta Germani'a si din Austri'a propria, in care se fia poporatiune curatu germana numai de 1/2 milionu de persóne, care se 'si vorbesca limb'a asia precumu o vede reprezentata in carti, in diariile serióse si in societatile ómeniloru literati. Nu'mi veti potea numi nici-unica. Daca sunt multi romani cari cnoscu limb'a germana cultivata, sunt prea pucini aceia cari se cunósca celu multu doue sau trei limbi materne, sau daca ve mai place asia, provinciali germane. Asia de es. in Transilvani'a numai romanii locuitori alaturea cu sasii au idea despre jargonulu sasescu, cum o au banatienii despre celu svabescu. In grati'a lectoriloru nostri cari nu cnoscu dialecte germane, reproducemu aci câte-ceva din unele limbi germane materne intocma asia, precum le aflamu scrise in unele foi humoristice, care le imita si reproducu intocma. Remane apoi ca lectorii se si-le traduca, pre cátu voru fi in stare, in limb'a lui Schiller et Göthe, in limb'a legislatoriloru si a totoruru dascaliloru mari de pe la universitatile germane. Se se scia totu-odata, cá acei individi cari vorbescu si scriu nemtiesce asia precumu vomu vedea indata, cá baiati au invetiatu pe la scólele loru câte 5—6 ani din carti scrise in limb'a culta, citescu diarie si alte scrieri in aceeași limba, ei inse in familiile, societatile si comunele lor se folosescu totu numai de jargónele provinciali hereditate dela strabuni.

(Va urm.)

Preturile cerealielor

si altoru obiecte de traiu au fostu la

31 Ianuariu in Sibiu:

Grâu, dupa cualitati	1 hectolitru fl.	5.20—6.—
Grâu, amestecat	1 „	4.30—4.90
Secara	1 „	3.60—4.—
Papsioiu	1 „	2.80—3.20
Ordiu	1 „	4.—
Ovesu	1 „	1.70—2.10
Cartofi	1 „	1.50—2.—
Mazare	1 „	5.——5.50
Linte	1 „	10—11
Fasole	1 „	5.——5.50
Lardu (slanina)	50 Kilogram.	35.—
Untura (unsóre topita)	50 „	28.—
Carne de vita	1 „	33—44
Qua 10 de		—25

Cursuri de Bucuresci in Lei noi (franci).

28 Ianuariu.

Obligatiuni rurale din 1864 cu 10%	l.	100.25 b.
Imprumutulu Oppenheim din 1866 cu 8%	„	100.—
Obligatiune de imprumutu dominiile din 1871 cu 8%	„	98.75
Creditu fonciariu (hipot.) ruralu cu 7%	„	91.25
Creditu fonciariu urbanu (alu capitalei cu 7%	„	91.50
Imprumutulu municipale non (alu capit.) din 1875 cu 8%	„	96.50
Fondulu de pensii (per 300 l. a.) cu 10%	„	180.—
Actiunile caliloru fer. rom. din 1863 cu 5%	„	32.40
Actiunile caliloru fer., prioritati din 1868 cu 6%	„	85.25
Daci'a, Compania de ascur. din 1871 actiunea de 250 l. a. 8%	„	185.—
Romani'a, Compania de ascur., (act. de 100 l. n.) 1873 cu 8%	„	86.—

Anunciu.

Am onóre, a aduce la cunoscenti'a on. publicu, cá de la 1 Ianuariu a. c. am deschisu cancelaria advocatuala in Dev'a, strad'a Margelei Nr. 115.

Dev'a la 3/15 Ianuariu 1878.

Franciscu Hoszu Longinu,

(59) 3—3

advocatu.

Tipariulu lui **W. Krafft** in Sibiu.